

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА**

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З КУРСУ**

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТУРИЗМУ

*(для студентів 4 курсу денної та 5 курсу заочної форм навчання
напряму підготовки 6.140103 (6.020107) “Туризм”)*

ХАРКІВ – ХНУМГ – 2013

Методичні вказівки до самостійної роботи з курсу “Аналіз діяльності підприємств туризму” (для студентів 4 курсу денної та 5 курсу заочної форм навчання напряму підготовки 6.140103 (6.020107) “Туризм”). / Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва; уклад.: І. Б. Андренко. – Х.: ХНУМГ, 2013. – 30 с.

Укладач к.е.н., доц. **І. Б. Андренко**

Рецензент: проф., к.е.н. Є. М. Кайлюк

Рекомендовано кафедрою туризму і готельного господарства,
протокол № 1 від 28 серпня 2010 р.

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП.....	4
1. Загальні рекомендації до організації самостійної роботи з дисципліни.....	5
2. Контрольні запитання для самодіагностики	8
3. Система поточного й підсумкового контролю знань студентів.....	12
4. Тестові завдання для перевірки знань	17
5. Характеристика і послідовність самостійного виконання аналізу обсягу пропозиції і реалізації послуг санаторно-курортного (оздоровчого) закладу	23
Рекомендовані джерела	28

ВСТУП

Активізація конкуренції на туристському ринку вимагає використання найбільш ефективних методів управління підприємствами готельної, курортної і туристської сфери. Вибір цих методів для кожного окремого підприємства повинен ґрунтуватися на результатах детально проведеного аналізу діяльності підприємств туризму, який дозволяє об'єктивно оцінити результати діяльності підприємства в цілому та його структурних підрозділів, виявити вплив внутрішніх і зовнішніх факторів на основні показники діяльності підприємства, а також формувати основу його фінансової політики й ефективного менеджменту.

Вивчення дисципліни «Аналіз діяльності підприємств туризму» передбачає засвоєння навчального матеріалу у вільний від аудиторних занять час у формі самостійної та індивідуальної роботи (виконання розрахунково-графічних завдань), призначеної формувати практичні навички роботи студентів зі спеціальною літературою, орієнтувати їх на інтенсивну роботу, критичне осмислення здобутих знань та засвоєння теоретичних положень з аналізу й оцінки діяльності туристського підприємства і придбанні практичних навичок використання цих знань для прийняття управлінських рішень щодо підвищення ефективності діяльності підприємства.

Самостійну роботу над засвоєнням навчального матеріалу з дисципліни можна виконувати в бібліотеці, навчальних кабінетах та лабораторіях, в домашніх умовах. Згідно з навчальним планом дисципліни «Аналіз діяльності підприємств туризму» на самостійну роботу студентів відведено певну кількість годин, у тому числі й на виконання індивідуального науково-дослідницького завдання. Раціональна організація самостійної роботи вимагає від студента умілого розподілу свого часу між аудиторною та позааудиторною роботою. Виконання завдань для самостійної та індивідуальної роботи є обов'язковим для кожного студента.

Методичні вказівки до самостійної роботи студентів містять: тематичний план навчальної дисципліни; загальні рекомендації до організації самостійної роботи з дисципліни, у тому числі до організації індивідуального наукового-дослідницького завдання (розрахунково-графічного завдання); систему поточного й підсумкового контролю знань студентів; список рекомендованих джерел.

Підсумком самостійної роботи є підготовка до екзамену. Вона базується на систематичному вивченні лекційного матеріалу, питань, розглянутих на індивідуальних заняттях, а також проблемних питань, досліджених самостійно, та вмінні логічно викладати їх сутність.

1. ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ

Обов'язковим елементом успішного засвоєння навчального матеріалу дисципліни «Аналіз діяльності підприємств туризму» є самостійна робота студентів з вітчизняною та зарубіжною спеціальною літературою з питань менеджменту, економіки, теорії, методології та практики проведення наукових досліджень у галузі туризму й індустрії гостинності. Самостійна робота є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від нормованих навчальних занять, тобто лекційних та практичних занять (аудиторної роботи).

Основні види самостійної роботи, які повинні використовувати студенти:

1. Вивчення лекційного матеріалу.
2. Вивчення додаткових джерел.
3. Робота із законодавчими, нормативними та інструктивними матеріалами.
4. Підготовка до практичних занять.
5. Робота над індивідуальним завданням (розрахунково-графічними завданнями).
6. Самоперевірка студентом власних знань за запитаннями для самодіагностики.
7. Підготовка до проміжного й підсумкового контролю.

Опрацювання лекційного матеріалу. У системі різних форм навчально-виховної роботи у вищих навчальних закладах особливе місце належить лекції, де викладач надає студентові основну інформацію, навчає розмірковувати, аналізувати, допомагає опанувати ключові поняття, а також спрямовує самостійну роботу студента.

Зв'язок лекції і самостійної роботи студента розглядається в таких напрямках:

- лекція як головна початкова ланка, що визначає зміст та обсяг самостійної роботи студента;
- методичні прийоми читання лекцій, що активізують самостійну роботу студентів;
- самостійна робота, яка сприяє поглибленому засвоєнню теми на базі прослуханої лекції.

Перший етап самостійної роботи починається з процесу слухання і записування лекції. Правильно складений конспект лекції – найефективніший засіб стимулювання подальшої самостійної роботи студентів. Студент повинен чітко усвідомити, що конспект – це короткий тезовий запис головних положень навчального матеріалу. Складання та вивчення конспекту – перший етап самостійної роботи студента над вивченням теми чи розділу. Конспект допомагає в раціональній підготовці до практичних занять, заліку (іспиту), у визначенні напрямку й обсягу подальшої роботи з літературними джерелами.

Під час підготовки до лекції студент повинен опрацювати матеріал попередньої лекції з використанням підручників та інших джерел літератури. На лекціях висвітлюються тільки основні теоретичні положення і найбільш актуальні проблеми, тому більшість питань виносяться на самостійне опрацювання.

Підготовка до практичних занять. Підготовку до практичних занять розпочинають з опрацювання лекційного матеріалу. Студент повинен самостійно ознайомитися з відповідним розділом робочої програми, підготувати відповіді на контрольні запитання, які подані в програмі у визначеній послідовності згідно з логікою засвоєння навчального матеріалу.

Практичні заняття збагачують і закріплюють теоретичні знання студентів, розвивають їх творчу активність, допомагають у набутті практичних навичок роботи за предметом навчальної дисципліни.

У процесі підготовки до практичних занять самостійна робота студентів – обов’язкова частина навчальної роботи, без якої успішне і якісне засвоєння навчального матеріалу неможливе. Це свідчить про необхідність керувати самостійною роботою студентів методом проведення цілеспрямованих організаційних і контрольних заходів.

Відповідно до навчального плану з кожної теми курсу проводяться практичні заняття.

Викладач у вступній лекції рекомендує студентам основні і додаткові джерела, а також методичні рекомендації до самостійної роботи та до організації практичних занять з дисципліни. У методичних вказівках з кожної теми наведено перелік питань для теоретичної підготовки до заняття.

У випадку, коли студент не може самостійно розібратися в якомусь питанні, він може отримати консультацію у викладача (згідно з графіком проведення консультацій викладачами кафедри туризму і готельного господарства). Добре організовані консультації дозволяють спрямувати самостійну роботу в потрібному напрямку, зробити її раціональною, підвищити її ефективність.

Робота над індивідуальним завданням. Індивідуальне науково-дослідницьке завдання (розрахунково-графічні завдання) передбачає: систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань з дисципліни та застосування їх при розв’язанні конкретних практичних ситуацій; розвиток навичок самостійної роботи з літературними джерелами й звітністю підприємства.

Індивідуальне завдання полягає у виконанні розрахунково-графічних завдань (далі РГЗ), які студент виконує самостійно при консультуванні з викладачем протягом вивчення дисципліни відповідно до графіка навчального процесу.

Розрахунково-графічні завдання з дисципліни “Аналіз діяльності підприємств туризму” є індивідуальною роботою, метою якої є оволодіти інструментарієм економічного аналізу, вивчити фактори, що впливають на обсяги виробництва і реалізації продукції (послуг), та оволодіти методикою аналізу обсягу пропозиції та реалізації послуг підприємств готельного господарства, курортної сфери, туризму і аналізу фінансової діяльності, придбати навички в розробці раціональних рішень у галузі туристської діяльності.

Інформаційною базою для виконання розрахунково-графічного завдання “Аналіз діяльності підприємства туріндустрії” є дані статистичної звітності, зібрані під час проходження комплексної практики з фаху бакалавра.

Вимоги до оформлення та методика виконання розрахункових завдань наведені в “Методичних вказівках з дидактичним забезпеченням до виконання розрахунково-графічних завдань з курсу “Аналіз діяльності підприємств туризму” (для студентів 4 курсу денної та 5 курсу заочної форм навчання напряму підготовки “Туризм”).

Зміст РГЗ наступний: титульний аркуш, вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел, додатки.

Обсяг РГЗ повинен становити в друкованому варіанті 30-50 сторінок. Обсяг часу на виконання РГЗ у годинах – 36 годин.

Питання для самостійного опрацювання

У процесі підготовки до практичних занять необхідно самостійно опрацювати такі питання:

1. Інформаційна база фінансово-економічного аналізу.
2. Прийом порівняння показників.
3. Деталізація економічних показників.
4. Балансовий прийом.
5. Табличний спосіб.
6. Групування.
7. Спосіб перерахунку показників.
8. Метод абсолютних, відносних і середніх величин.
9. Ряди динаміки.
10. Графічний спосіб.
11. Методи детермінованого аналізу.
12. Основні показники діяльності готельного підприємства. Їх характеристика.
13. Форма статистичної звітності № 1-готель – «Звіт про роботу готелю», її структура та особливості.
14. Основні показники діяльності туристського підприємства. Їх характеристика.
15. Форма статистичної звітності № 1-ТУР – «Звіт туристичної організації», її структура та особливості.
16. Основні показники діяльності курортного підприємства. Їх характеристика.
17. Форма статистичної звітності № 1-курорт – «Звіт санаторно-курортного закладу» її структура та особливості.
18. Основні показники з праці. Їх характеристика.
19. Форма статистичної звітності № 1-ПВ – «Звіт з праці», її структура та особливості.
20. Форма статистичної звітності № 3-ПВ – «Звіт про використання робочого часу», її структура та особливості.
21. Аналіз складу і структури джерел засобів.
22. Аналіз фінансової стійкості.
23. Аналіз ліквідності балансу.
24. Аналіз платоспроможності підприємства.
25. Аналіз кредиторської і дебіторської заборгованості.
26. Аналіз фінансових коефіцієнтів.
27. Аналіз ділової активності.

28. Вертикальний і горизонтальний аналіз балансу.
29. Аналіз і оцінка складу і структури майна.
30. Оцінка вірогідності банкрутства.
31. Форма фінансової звітності №1 – «Баланс», її структура та особливості.
32. Форма фінансової звітності №2 – «Звіт про фінансові результати», її структура та особливості.
33. Форма фінансової звітності №3 – «Звіт про рух грошових коштів», її структура та особливості.
34. Форма фінансової звітності №4 – «Звіт про власний капітал», її структура та особливості.
35. Форма фінансової звітності №5 – «Примітки до річної фінансової звітності», її структура та особливості.

2. КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОДІАГНОСТИКИ

МОДУЛЬ 1. АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТУРИЗМУ

Змістовий модуль (ЗМ) 1.1. Економічний аналіз

ТЕМА 1. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ: ПОНЯТТЯ, ПРЕДМЕТ, МЕТА, ЗАВДАННЯ, ВИДИ

- 1.1. Що розуміють під економічним аналізом, в чому полягає різниця між макро- і мікроекономічним аналізом?
- 1.2. Яка роль аналізу в управлінні підприємством і підвищенні ефективності його діяльності?
- 1.3. Які перспективи розвитку економічного аналізу?
- 1.4. Які завдання економічного аналізу діяльності підприємства?
- 1.5. За якими критеріями класифікують види економічного аналізу?
- 1.6. Охарактеризуйте сучасний стан аналітичної роботи на підприємствах готельного господарства, курортної сфери і туризму.
- 1.7. Охарактеризуйте основні етапи економічного аналізу.
- 1.8. Охарактеризуйте основні типологічні види аналізу.
- 1.9. Назвіть основні принципи економічного аналізу і коротко охарактеризуйте їх.
- 1.10. У чому специфіка тематичного і комплексного аналізу?

ТЕМА 2. МЕТОДОЛОГІЯ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ

- 2.1. Охарактеризуйте процес формування і використання системи показників в економічному аналізі.
- 2.2. Які характерні особливості методології економічного аналізу?
- 2.3. Які традиційні методи й прийоми використовують в економічному аналізі?
- 2.4. Для чого використовують балансовий метод в економічному аналізі?
- 2.5. У чому суть прийому порівняння? Які типи порівнянь застосовують в аналізі, яка їхня мета? Назвіть основні способи приведення показників до зіставного виду.
- 2.6. Охарактеризуйте основні види відносних і середніх величин.
- 2.7. Яка роль табличного і графічного подання аналітичної інформації?
- 2.8. У чому суть класифікації і систематизації факторів в економічному аналізі?
- 2.9. Які групування використовують в економічному аналізі?
- 2.10. У чому суть факторного аналізу?

ТЕМА 3. АНАЛІЗ ОБСЯГУ ПРОПОЗИЦІЇ І РЕАЛІЗАЦІЇ ПОСЛУГ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА, КУРОРТНОЇ СФЕРИ І ТУРИЗМУ

- 3.1. Які джерела інформації використовують для аналізу обсягу пропозиції і реалізації послуг підприємств готельного господарства, курортної сфери і туризму?
- 3.2. Які показники характеризують обсяг пропозиції і реалізації послуг підприємств готельного господарства?
- 3.3. Які показники характеризують обсяг пропозиції і реалізації послуг туристського підприємства?
- 3.4. Які показники характеризують обсяг пропозиції і реалізації послуг підприємств курортної сфери?
- 3.5. Які показники характеризують обсяг пропозиції і реалізації послуг ресторанного підприємства?
- 3.6. Якими є значення і завдання аналізу пропозиції і реалізації послуг підприємств туристської індустрії?
- 3.7. Охарактеризуйте в цілому методику аналізу пропозиції і реалізації послуг (продукції) підприємств готельного господарства, курортної сфери і туризму.
- 3.8. Назвіть фактори, що впливають на зміни обсягу пропозиції і реалізації послуг (продукції).
- 3.9. Викладіть методику аналізу ритмічності роботи підприємства.
- 3.10. Як аналізують динаміку і виконання плану виробництва та реалізації продукції?

ТЕМА 4. АНАЛІЗ СТАНУ І ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ФОНДІВ

- 4.1. Які завдання і джерела інформації аналізу стану і використання основних фондів?
- 4.2. Що таке основні фонди? Яка їх роль у роботі готельних, туристських, курортних підприємств?
- 4.3. Як класифікуються основні фонди?
- 4.4. Охарактеризуйте особливості складу і структури основних фондів готельних, туристських, курортних підприємств.
- 4.5. Які показники характеризують технічний стан основних фондів, як їх розраховують?
- 4.6. Які показники характеризують рух основних фондів, як їх розраховують?
- 4.7. Які показники характеризують ефективність використання основних фондів, як їх розраховують?
- 4.8. Охарактеризуйте види оцінки основних фондів. У зв'язку з чим використовують декілька оцінок вартості?
- 4.9. Які методи застосовують для аналізу стану і використання основних фондів?
- 4.10. Від яких факторів залежить фондівдача основних фондів? Охарактеризуйте алгоритм розрахунку впливу факторів.

ТЕМА 5. АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ

- 5.1. Які завдання і джерела інформації аналізу використання трудових ресурсів?
- 5.2. Як класифікують кадри підприємства?
- 5.3. Як аналізують забезпеченість підприємства трудовими ресурсами за кількісними і якісними параметрами?

5.4. Назвіть особливості кадрового складу для підприємств готельного і ресторанного господарства, курортної сфери, туризму.

5.5. Які показники використовують для аналізу якісного складу трудових ресурсів підприємства?

5.6. Які показники характеризують рух трудових ресурсів на підприємстві, як визначають їх рівень?

5.7. За допомогою яких показників аналізують використання робочого часу і використання трудових ресурсів підприємства?

5.8. Які фактори впливають на продуктивність праці? Назвіть резерви зростання продуктивності праці.

5.9. Охарактеризуйте узагальнюючі, окремі й допоміжні показники продуктивності праці та методику їх розрахунку.

5.10. Назвіть форми оплати праці, особливості їх використання, переваги й недоліки?

ТЕМА 6. АНАЛІЗ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ (РОБІТ, ПОСЛУГ)

6.1. Які завдання і джерела інформації аналізу собівартості продукції (робіт, послуг)?

6.2. Що таке собівартість продукції (робіт, послуг)? Охарактеризуйте основні види собівартості.

6.3. За якими ознаками класифікують витрати на виробництво продукції (робіт, послуг)?

6.4. Назвіть і охарактеризуйте основні статті кошторису й основні статті калькуляції.

6.5. Розкрийте особливості структури собівартості послуг та продукції підприємств готельного і ресторанного господарства, курортної сфери і туризму.

6.6. Чим зумовлена необхідність групування тих самих витрат за економічними елементами і статтями калькуляції?

6.7. Назвіть і коротко охарактеризуйте основні методи обліку і калькулювання собівартості.

6.8. Розкрийте методику аналізу загальної суми витрат на виробництво продукції (робіт, послуг).

6.9. Розкрийте методику аналізу собівартості окремих видів продукції (робіт, послуг).

6.10. Як розраховують і аналізують показник витрат на гривню продукції (робіт, послуг)?

ТЕМА 7. АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

7.1. Назвіть основні завдання і джерела даних для аналізу фінансових результатів.

7.2. Охарактеризуйте поняття “прибуток”, “валовий дохід”, “валова виручка”.

7.3. Назвіть і охарактеризуйте основні види прибутку та порядок їх розрахунку.

7.4. Назвіть основні джерела формування прибутку підприємства.

7.5. Викладіть методику розрахунку впливу факторів на зміну суми прибутку від реалізації продукції (послуг) в цілому по підприємству та за окремими видами продукції (послуг).

7.6. Як визначають вплив структури продаж на прибуток підприємства?

7.7. Розкрийте сутність поняття “рентабельність”.

7.8. Охарактеризуйте основні показники рентабельності та методику їх розрахунку.

7.9. Назвіть основні фактори, що впливають на рівень рентабельності підприємства.

7.10. Охарактеризуйте резерви збільшення прибутку і підвищення рівня рентабельності.

ТЕМА 8. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

8.1. Які мета і завдання аналізу фінансового стану?

8.2. У чому особливості внутрішнього та зовнішнього аналізу?

8.3. Назвіть основні види фінансового аналізу.

8.4. З якою метою проводиться експрес-аналіз фінансового стану?

8.5. Охарактеризуйте загальну схему фінансового аналізу.

8.6. Які відносні показники використовують для аналізу фінансового стану?

8.7. Які абсолютні показники застосовують для аналізу фінансового стану?

8.8. Охарактеризуйте інформаційну базу для аналізу фінансового стану.

8.9. Розкрийте зміст та значення горизонтального й вертикального аналізу фінансової звітності.

8.10. Які методи використовують для прогнозування фінансового стану підприємства?

ТЕМА 9. АНАЛІЗ РОЗМІЩЕННЯ І ВИКОРИСТАННЯ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА. ОЦІНКА МАЙНОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

9.1. Розкрийте роль і завдання аналізу формування капіталу підприємства.

9.2. Назвіть джерела інформації аналізу формування капіталу підприємства.

9.3. Назвіть основні джерела формування капіталу і коротко охарактеризуйте їх.

9.4. Викладіть методику аналізу власних і позикових джерел капіталу.

9.5. Які фактори впливають на темпи зростання власного капіталу?

9.6. Як аналізують динаміку, склад і структуру позикового капіталу?

9.7. Розкрийте методику аналізу кредиторської заборгованості.

9.8. Викладіть порядок класифікації і методику горизонтального та вертикального аналізу активів підприємства.

9.9. Розкрийте методику аналізу виробничих запасів.

9.10. Як аналізують дебіторську заборгованість?

ТЕМА 10. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

10.1. Що розуміють під фінансовою стійкістю підприємства?

10.2. Розкрийте роль і завдання аналізу фінансової стійкості підприємства.

10.3. Назвіть джерела інформації аналізу фінансової стійкості підприємства.

10.4. Які фактори впливають на фінансову стійкість підприємства?

10.5. За допомогою яких показників оцінюють фінансову стійкість підприємства?

10.6. Назвіть основні типи фінансової стійкості підприємства.

10.7. Як оцінюють фінансову стійкість підприємства на основі аналізу співвідношення власного і позикового капіталу?

ТЕМА 11. АНАЛІЗ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ, ЛІКВІДНОСТІ Й РИЗИКУ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА

11.1. Які завдання і джерела інформації аналізу платоспроможності підприємства?

11.2. Розкрийте сутність понять “платоспроможність”, “ліквідність”.

11.3. Що таке ліквідність активів, чим вона відрізняється від ліквідності балансу?

11.4. Назвіть основні показники ліквідності, охарактеризуйте методику їх розрахунку.

11.5. Як оцінюється ліквідність балансу, заснована на співвідношенні абсолютної величини окремих груп активів і пасивів?

11.6. Який з елементів оборотних активів є найбільш ліквідним, а який найменш ліквідним?

11.7. Викладіть методику оцінки платоспроможності підприємства на основі аналізу грошових потоків.

11.8. Які види й причини банкрутства?

11.9. Назвіть основні методи діагностики банкрутства.

11.10. Які показники використовують для діагностики банкрутства?

3. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО Й ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Система оцінювання знань, вмінь і навичок студентів передбачає виставлення оцінок за усіма формами проведених занять.

Перевірка й оцінювання знань студентів може проводитись в наступних формах:

1. Оцінювання роботи студентів у процесі практичних занять.
2. Оцінювання виконаного індивідуального завдання.
3. Проведення проміжного контролю.
4. Проведення підсумкового іспиту.

Загальна оцінка з дисципліни складається з поточної оцінки, яку студент отримує під час практичних занять, оцінки за виконання індивідуального завдання та оцінки за виконання завдань проміжного та підсумкового контролю.

Порядок поточного оцінювання знань студентів

Поточне оцінювання здійснюють під час проведення практичних занять, і воно має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Об'єктами поточного контролю є:

- 1) активність і результативність роботи студента протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни; відвідування занять;
- 2) виконання індивідуального завдання (РГЗ);
- 3) виконання завдань проміжного контролю.

Контроль систематичного виконання самостійної роботи та активності на практичних заняттях

Оцінювання проводять за 4-бальною шкалою за наступними критеріями:

- 1) розуміння, рівень засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

- 2) рівень засвоєння матеріалу з дисципліни;
- 3) ознайомлення з рекомендованими джерелами, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;
- 4) уміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків при виконанні завдань, винесених на самостійне опрацювання, та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;
- 5) логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і під час роботи в аудиторії, вміння обґрунтувати свою позицію, узагальнювати інформацію та робити висновки.

Оцінка “відмінно” ставиться за умови відповідності виконаного завдання студента або його усної доповіді до усіх п'яти зазначених критеріїв. Відсутність тієї чи іншої складової знижує оцінку студента на відповідну кількість балів.

При оцінювання практичних завдань увага приділяється також якості та самостійності їх виконання, своєчасній здачі виконаних завдань викладачу (згідно з графіком навчального процесу). Якщо якась з вимог не буде виконана, то оцінка знижується.

Рівень знання матеріалу оцінюється за 4-бальною системою і згідно з Методикою переведення показників успішності знань студентів конвертується в систему оцінювання за шкалою ECTS (табл. 3.1).

Проміжний контроль

Проміжний контроль рівня знань спрямований на те, щоб виявити рівень опанування студентом лекційного матеріалу й вміння застосовувати його для вирішення практичної ситуації і проводиться у вигляді тестування. При цьому тестове завдання може містити як запитання, що стосуються суто теоретичного матеріалу, так і запитання, спрямовані на розв'язання практичного завдання.

Таблиця 3.1 – Шкала перерахунку оцінок результатів контролю знань студентів

Оцінка за національною шкалою	Визначення назви за шкалою ECTS	ECTS оцінка	% набраних балів
1	2	3	4
Відмінно	<i>Відмінно</i> – відмінне виконання лише з незначними помилками	A	більше 90 – 100
Добре	<i>Дуже добре</i> – вище середнього рівня з кількома помилками	B	більше 80 – 90 включно
	<i>Добре</i> – загалом правильна робота з певною кількістю грубих помилок	C	більше 70 – 80 включно
Задовільно	<i>Задовільно</i> – непогано, але зі значною кількістю недоліків	D	більше 60 – 70 включно
	<i>Достатньо</i> – виконання задовольняє мінімальні критерії	E	більше 50 – 60 включно
Незадовільно	<i>Незадовільно*</i> – потрібно попрацювати перед тим, як перескласти тест	FX	більше 25 – 50 включно
	<i>Незадовільно</i> – необхідна серйозна подальша робота з повторним вивченням змістового модуля	F	від 0 – 25 включно

Тестове завдання містить запитання одиничного і множинного вибору різного рівня складності. Для оцінювання рівня відповідей студентів на тестові завдання використовують наступні критерії:

оцінка “відмінно” – виставляється у випадку, якщо студент правильно відповів на 20-18 тестових запитань;

оцінка “дуже добре” – 17-16 правильних відповідей;

оцінка “добре” – 15-13 правильних відповідей;

оцінка “задовільно” – 12-10 правильних відповідей;

оцінка “достатньо” – 9-7 правильних відповідей;

оцінка “незадовільно” – 6-5 правильних відповідей;

оцінка “незадовільно” – 4-2 правильні відповіді.

Тести для проміжного контролю обираються із загального переліку тестів за відповідними змістовими модулями.

Критерії оцінювання індивідуального завдання (розрахунково-графічної роботи)

Індивідуальне завдання (розрахунково-графічна робота) оцінюють за такими критеріями:

- 1) самостійність виконання;
- 2) логічність та послідовність викладення матеріалу;
- 3) повнота розкриття теми практичного завдання;
- 4) обґрунтованість висновків;
- 5) використання статистичної інформації та додаткових літературних джерел;
- 6) наявність конкретних пропозицій;
- 7) якість оформлення.

Проведення підсумкового (модульного) контролю

Підсумковий (модульний) контроль здійснюють та оцінюють за двома складовими: лекційною і практичною. Підсумковий контроль проводиться у письмовій формі після того як розглянуто увесь теоретичний матеріал і виконані практичні завдання в межах кожного зі змістових модулів.

Білет підсумкового (модульного) контролю містить тестові завдання з лекційного курсу й практичне завдання.

Проведення підсумкового контролю

Умовою допуску студентів до іспиту є позитивні оцінки з поточного контролю знань і захист розрахунково-графічних робіт.

Складання іспиту здійснюють у письмовій формі за екзаменаційними білетами. Екзаменаційний білет містить завдання з лекційного курсу та практичне завдання.

Зразок екзаменаційного білету

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ**

Кафедра туризму і готельного господарства

Спеціальність “Туризм”

Курс 4 семестр 8

**Навчальна дисципліна
“АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТУРИЗМУ”**

Екзаменаційний білет № 1

1. Тестові завдання:

1. Економічний аналіз – це ...

2. Предмет економічного аналізу – ...

3. Об’єкт економічного аналізу – ...

4. Основні завдання економічного аналізу – ...

....

50. Платоспроможність підприємства – це:

а) можливість реалізації матеріальних оборотних активів для перетворення їх на грошові кошти;

б) збільшення ліквідності активів підприємства;

в) спроможність підприємства у строк і в повному обсязі погасити свої поточні зобов’язання;

г) можливість товарно-матеріальних цінностей підприємства легко перетворюватися на ліквідні кошти або гроші.

2. Задача:

Використовуючи дані фінансової звітності, проаналізуйте фінансову стійкість підприємства коефіцієнтним способом.

Затверджено на засідання кафедри туризму і готельного господарства.

Протокол № _____ від _____ 20 __ р.

Зав. кафедрою _____ д.е.н., проф. Писаревський І. М.

Екзаменатор _____ к.е.н., доц. Андренко І. Б.

Відповіді студентів оцінюють відповідно до кваліфікованих вимог до бакалаврів напряму підготовки 6.140103 (6.020107) “Туризм”.

Оцінка А. Студент дає абсолютно правильні відповіді на 91-100% тестів. Теоретичні запитання розкриті повністю, з викладенням оригінальних висновків, отриманих на основі додаткового матеріалу, законодавчих актів та нормативних документів. При виконанні практичного завдання студент застосовує системні знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою. Практичне завдання виконано як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом, висновки до завдань аргументовані й обґрунтовані.

Оцінка В. Студент дає правильні відповіді на 81-90% тестів. Теоретичні запитання розкриті повністю, програмний матеріал викладено згідно з матеріалом дисципліни. При виконанні практичних завдань студент ефективно застосовує основні знання навчального матеріалу, що передбачений навчальною програмою. Практичні завдання виконуються в цілому правильно з використанням типового алгоритму, при їх виконанні студент припускається окремих несуттєвих помилок.

Оцінка С. Студент дає правильні відповіді на 71-80% тестів. Теоретичні запитання розкриті повністю, проте при викладенні програмного матеріалу допущені незначні помилки. У процесі виконання практичних завдань студент застосовує основні знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою. Практичні завдання виконуються загалом правильно з використанням типового алгоритму. При їх виконанні студент припускається несуттєвих помилок.

Оцінка D. Студент дає правильні відповіді на 61- 70% тестів. Теоретичні запитання розкриті частково, допущено суттєві похибки, які впливають на зміст відповіді. При виконанні практичних завдань студент без достатнього розуміння застосовує навчальний матеріал, припускається значних помилок.

Оцінка Е. Студент дає правильні відповіді на 51-60% тестів. Теоретичні запитання розкриті частково або зовсім не розкриті. При виконанні практичних завдань студент припускається досить великої кількості грубих помилок, стикається зі значними труднощами при виконанні типового алгоритму завдання, виявляє здатність до викладення думки на елементарному рівні.

Оцінка F. Студент дає правильні відповіді не менш як на 50% тестів, виконати практичні завдання не може, стикається зі значними труднощами при виконанні типового алгоритму завдання, виявляє здатність до викладення думки на елементарному рівні. Теоретичні запитання не розкриті.

Оцінка FX. Студент дає до 50% правильних відповідей на тести, виконати практичні завдання не може, стикається зі значними труднощами при виконанні типового алгоритму завдання. Теоретичні запитання не розкриті.

Підсумкова оцінка з дисципліни розраховується як середня з кількох складових, що враховує оцінки кожного виду контролю (оцінки за результатами поточного модульного контролю протягом семестру та оцінка за результатами екзамену).

Підсумкова оцінка з дисципліни згідно з Методикою переведення показників успішності знань студентів Академії в систему оцінювання за шкалою ECTS конвертується в підсумкову оцінку за шкалою ECTS.

Таблиця 3.2 – Шкала перерахунку оцінок результатів навчання в різних системах оцінювання

Система оцінювання	Шкала оцінювання						
1	2	3		4		5	
Внутрішній вузівський рейтинг, %	100-91	90-71		70-51		50-0	
Національна 4-бальна і в системі ECTS	5 <i>відмінно</i> A	4 <i>добре</i> B, C		3 <i>задовільно</i> D, E		2 <i>незадовільно</i> FX, F	
Внутрішній вузівський рейтинг у системі ECTS, %	100-91	90-81	80-71	70-61	60-51	50-26	25-0
Національна 7-бальна і в системі ECTS	<i>відмінно</i> A	<i>дуже добре</i> B	<i>добре</i> C	<i>задовільно</i> D	<i>достатньо</i> E	<i>незадовільно*</i> FX*	<i>незадовільно</i> F**

* – з можливістю повторного складання;

** – з обов'язковим повторним курсом

4. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ

- Економічний аналіз – це ...
- Предмет економічного аналізу – ...
- Об'єкт економічного аналізу – ...
- Основні завдання економічного аналізу – ...
- Становлення економічного аналізу як науки відноситься до:
 - початку XX ст.;
 - 20-х років XX ст.;
 - 30-х років XX ст.;
 - кінця XIX ст.
- Економічний аналіз проводиться на рівні:
 - держави;
 - галузей;
 - регіонів;
 - підприємств і організацій;
 - всі відповіді правильні.
- Залежно від суб'єктів (користувачів) виділяють аналіз:
 - внутрішній і зовнішній;
 - галузевий, регіональний.
- За змістом програми виділяють аналіз:
 - суцільний, вибірковий;
 - комплексний, тематичний;
 - внутрішній, зовнішній.
- Аналіз економічних показників доповнюється протилежним процесом:
 - індукцією;
 - дедукцією;
 - синтезом;
 - систематизацією.

10. За ступенем охоплення об'єктів аналіз поділяють на:

- а) суцільний, вибірковий;
- б) комплексний, тематичний;
- в) внутрішній, зовнішній.

11. Абсолютні величини вимірюються в:

- а) шт., грн., днях, добах;
- б) процентах, коефіцієнтах;
- в) правильні обидва варіанти.

12. Метод, за допомогою якого предмет (явище) характеризується через співвідношення, вимірювання, зіставлення з іншими одноякісними предметами або явищами:

- а) порівняння;
- б) деталізація;
- в) абстрагування;
- г) абсолютизація.

13. Метод, суть якого полягає в тому, що, абстрагуючись від взаємовпливу факторів, послідовно розглядається вплив кожного фактора на результативний показник за незмінності інших факторів:

- а) порівняння;
- б) елімінування;
- в) балансовий;
- г) моделювання.

14. В якому статистичному методі аналізу таблиці служать накопиченню, опрацюванню і зберіганню цифрової інформації:

- а) табличний;
- б) динамічні ряди;
- в) кореляційний;
- г) балансовий?

15. Прийом, що використовується для визначення тісноти зв'язку між факторами, що вивчаються, – це:

- а) елімінування;
- б) кореляція;
- в) порівняння;
- г) моделювання.

16. Якими показниками характеризується технічний стан основних фондів:

- а) коефіцієнтом вибуття;
- б) коефіцієнтом відновлення;
- в) фондоємністю;
- г) коефіцієнтом зносу;
- д) терміном використання машин та обладнання?

17. Рух основних фондів аналізується за допомогою показників:

- а) надходження, вибуття, оновлення;
- б) зносу, придатності;
- в) фондівіддачі, фондоємності.

18. Ефективність використання основних фондів характеризується показниками:

- а) надходження, вибуття, оновлення;
- б) фондівіддачі, фондоємності, коефіцієнтами екстенсивного, інтенсивного, інтегрального використання основних засобів;
- в) коефіцієнтами зносу і придатності основних фондів.

[illegible]

а) відношенням вартості основних фондів на кінець року до їх вартості на початок року;

б) відношенням зносу основних фондів на кінець року до зносу на початок року;	г) відношенням зносу основних фондів до їх початкової вартості відповідно на початок і кінець року?
---	---

а) дорівнювати 1; в) бути менше 1.
б) бути більше 1;

а) власні, орендовані; в) активні, пасивні.
б) виробничі, невиробничі;

[illegible]

a) 0,097; б) 0,065;
в) 0,103; г) 0,069.

a) 0,034; б) 0,065;
в) 0,032; г) 0,069.

а) коефіцієнт прийому кадрів;
б) коефіцієнт вибуття кадрів;
в) коефіцієнт плинності кадрів;
г) коефіцієнт продуктивності праці;
д) коефіцієнт фондоозброєності праці.

27. За допомогою яких показників аналізується продуктивність праці:

- а) відпрацьовано людино-днів, людино-годин;
- б) обсяг товарної, реалізованої продукції;
- в) середньогодинний, денний, місячний (річний) виробіток на одного робітника і середньомісячний (річний) виробіток на одного працюючого;
- г) виконання норм виробітку і зниження трудомісткості продукції?

28. Рух чисельності працівників характеризують за допомогою:

- а) середньорічної чисельності працівників;
- б) коефіцієнта плинності;
- в) продуктивності праці.

29. Які чинники впливають на продуктивність одного працюючого:

- а) обсяг виробництва продукції та чисельність працюючих;
- б) чисельність робітників і відпрацьований ними час;
- в) зміна питомої ваги працюючих у загальній чисельності персоналу і їх продуктивність;
- г) співвідношення між основними та допоміжними робітниками?

30. Тарифна система оплати праці – це:

- а) тарифні ставки, тарифні сітки;
- б) тарифні ставки, тарифно-кваліфікаційний довідник;
- в) тарифні ставки, тарифні сітки, тарифно-кваліфікаційний довідник, районний коефіцієнт;
- г) тарифні ставки, тарифні сітки, посадові оклади;
- д) посадові оклади, преміальні положення, тарифно-кваліфікаційний довідник;
- є) тарифні ставки, тарифні сітки, схема посадових окладів і тарифно-кваліфікаційні характеристики (довідники).

31. Визначте, які чинники впливають на денну продуктивність праці робітників:

- а) обсяг виробництва продукції та загальна чисельність відпрацьованих людино-годин;
- б) зміна тривалості робочого дня і годинної продуктивності праці;
- в) зміна чисельності робітників і їх продуктивності;
- г) виконання норм виробітку та трудомісткості продукції.

32. Трудомісткість продукції – це:

- а) кількість часу, що необхідна для виробництва продукції;
- б) показник рівня продуктивності праці, що характеризує витрати робочого часу на виробництво одиниці продукції;
- в) обернений показник продуктивності праці;
- г) всі відповіді правильні.

33. Визначте показники, що характеризують рівень продуктивності праці:

- а) фондівдача, фондоємність; г) фондоозброєність праці;
- б) виробіток на одного працюючого д) прибуток.
- (робітника);
- в) трудомісткість продукції;

34. Як визначити коефіцієнт плинності робочої сили:

- а) відношенням числа прийнятих робітників до їх середньооблікової чисельності; в) відношенням необхідного обігу робітників до середньооблікової чисельності;
- б) відношенням числа звільнених робітників до середньооблікової чисельності; г) відношенням зайвого обігу робітників до середньооблікової чисельності?

35. На початок року в готелі працювало 150 осіб. На роботу було прийнято 50 осіб, вибуло 20 осіб. Чисельність персоналу на кінець року склала 180 осіб. Середньооблікова чисельність персоналу 168 осіб. Коефіцієнт обороту кадрів з прийому склав:

- а) 0,2976; в) 0,3333;
- б) 0,1786; г) 0,2777.

36. Який аналіз передуює виробничим подіям, передбачає їх наслідки, оцінює їхню ефективність:

- а) поточний; в) порівняльний;
- б) прогнозний; г) оперативний?

37. За характером впливу на результати господарської діяльності розрізняють фактори:

- а) трудові та нетрудові; в) інтенсивні та екстенсивні;
- б) внутрішньогосподарські, г) регіональні, народногосподарські.
- галузеві;

38. Розбір, розкладання, розчинення предметів або явищ на складові частини, властивості, ознаки – це:

- а) порівняння; в) моделювання;
- б) аналіз; г) елімінування.

39. Засіб аналітичного методу, за яким йдуть від загальних показників до деталізованих, послідовно розчленовуючи загальні показники на складові:

- а) порівняння; в) розкладання;
- б) елімінування; г) деталізація.

40. Метод, за допомогою якого предмет (явище) характеризується через співвідношення, вимірювання, зіставлення з іншими одноякісними предметами або явищами:

- а) порівняння; в) абстрагування;
- б) деталізація; г) абсолютизація.

41. Які показники характеризують величину параметрів господарської діяльності:

а) кількісні;	в) якісні;
б) основні;	г) другорядні?

42. Які показники характеризують діяльність господарства у натуральних вимірах:

а) якісні;	в) кількісні;
б) абсолютні;	г) відносні?

43. До якої групи показників належить показник маневреності власного капіталу:

а) прибутковості;	г) майнового стану;
б) фінансової стійкості;	д) ділової активності підприємства?
в) ліквідності;	

44. При аналізі ліквідності застосовують коефіцієнти:

а) поточної ліквідності, абсолютної ліквідності, термінової ліквідності;	в) зносу основних засобів, придатності основних засобів, оновлення основних засобів, вибуття основних засобів;
б) платоспроможності, фінансової залежності, фінансового ризику, маневровості власного капіталу, структури покриття довгострокових вкладень;	г) рентабельності сукупного капіталу, власного капіталу, валова рентабельність продаж, операційна рентабельність продаж, чиста рентабельність продаж.

45. При аналізі рентабельності застосовують коефіцієнти:

а) поточної ліквідності, абсолютної ліквідності, термінової ліквідності;	в) зносу основних засобів, придатності основних засобів, оновлення основних засобів, вибуття основних засобів;
б) платоспроможності, фінансової залежності, фінансового ризику, маневровості власного капіталу, структури покриття довгострокових вкладень;	г) рентабельності сукупного капіталу, власного капіталу, валова рентабельність продаж, операційна рентабельність продаж, чиста рентабельність продаж.

46. При аналізі майнового стану застосовують коефіцієнти:

а) поточної ліквідності, абсолютної ліквідності, термінової ліквідності;	в) зносу основних засобів, придатності основних засобів, оновлення основних засобів, вибуття основних засобів;
б) платоспроможності, фінансової залежності, фінансового ризику, маневровості власного капіталу, структури покриття довгострокових вкладень;	г) рентабельності сукупного капіталу, власного капіталу, валова рентабельність продаж, операційна рентабельність продаж, чиста рентабельність продаж.

47. При аналізі фінансової стійкості застосовують коефіцієнти:

а) поточної ліквідності, абсолютної ліквідності, термінової ліквідності;	в) зносу основних засобів, придатності основних засобів, оновлення основних засобів, вибуття основних засобів;
б) платоспроможності, фінансової залежності, фінансового ризику, маневровості власного капіталу, структури покриття довгострокових вкладень;	г) рентабельності сукупного капіталу, власного капіталу, валова рентабельність продаж, операційна рентабельність продаж, чиста рентабельність продаж.

48. Трикомпонентний показник типу фінансової стійкості підприємства має вигляд $S=\{1,1,1\}$ якщо це:

а) абсолютна фінансова стійкість;	в) нестійкий фінансовий стан;
б) нормальна фінансова стійкість;	г) кризовий фінансовий стан.

49. Всі статті грошових коштів підприємства і поточні фінансові інвестиції належать до групи:

а) найбільш ліквідних активів;	в) активів, які повільно реалізуються;
б) активів, які швидко реалізуються;	г) активів які важко реалізуються.

50. Платоспроможність підприємства – це:

а) можливість реалізації матеріальних оборотних активів для перетворення їх у грошові кошти;	в) спроможність підприємства у строк і у повному обсязі погасити свої поточні зобов'язання;
б) збільшення ліквідності активів підприємства;	г) можливість товарно-матеріальних цінностей підприємства легко перетворюватися в ліквідні кошти або гроші.

5. ХАРАКТЕРИСТИКА І ПОСЛІДОВНІСТЬ САМОСТІЙНОГО ВИКОНАННЯ АНАЛІЗУ ОБСЯГУ ПРОПОЗИЦІЙ І РЕАЛІЗАЦІЙ ПОСЛУГ САНАТОРНО-КУРОРТНОГО (ОЗДОРОВЧОГО) ЗАКЛАДУ

Інформаційна база: дані статистичної звітності за формою №1-курорт “Звіт санаторно-курортного (оздоровчого) закладу” за ряд років, наприклад, за 3 роки.

Алгоритмічна модель проведення структурно-динамічного аналізу:

1) охарактеризувати санаторно-курортний (оздоровчий) заклад за довідковими даними та даними Розділу 1 (Характеристика закладу станом на 01.10.20__ р.);

2) розрахувати основні показники діяльності санаторно-курортного (оздоровчого) закладу і проаналізувати їх динаміку;

3) проаналізувати структуру оздоровлених осіб і зміни структури за 3 роки (за даними Розділу 3); проаналізувати дані про оздоровлених іноземних туристів – динаміку кількості оздоровлених іноземних туристів, динаміку кількості фактично проведених іноземцями ліжко-днів за країнами, з яких прибули іноземні туристи (за даними Розділів 3,4); проаналізувати дані про оздоровлених дітей (за даними Розділу 6);

4) за даними Розділу 5 та за наявності додаткової інформації проаналізувати основні фінансово-економічні показники та їх динаміку;

5) проілюструвати наочно динаміку основних показників діяльності санаторно-курортного (оздоровчого) закладу за допомогою різних типів діаграм;

6) скласти пояснювальну аналітичну записку, в якій необхідно: прокоментувати результати розрахунків; виявити фактори, що впливають на фінансові результати діяльності санаторно-курортного (оздоровчого) закладу та надати пропозиції щодо активізації його роботи.

Послідовність виконання:

1) Спочатку необхідно охарактеризувати підприємство за довідковими даними та даними Розділу 1 (Характеристика закладу станом на 01.10.20__ р.).

У характеристиці необхідно розкрити: назву санаторно-курортного (оздоровчого) закладу; його місцезнаходження; форму власності та форму фінансування; назву підприємства, установи, організації, якому належить санаторно-курортний (оздоровчий) заклад та її місцезнаходження; назву підприємства, установи, організації, яка орендує заклад або його частину. Також необхідно зазначити: тип закладу, його спеціалізацію, спрямованість обслуговування (для дітей або усіх категорій населення); розташування (на курорті або поза курортом); назву курорту; сезонність функціонування; тривалість перебування; загальну площу; середньооблікову кількість працюючих. При наявності додаткової інформації слід охарактеризувати основні напрямки діяльності.

2) Далі слід розрахувати основні показники діяльності санаторно-курортного (оздоровчого) закладу і проаналізувати їх динаміку.

Аналізуючи дані статистичної звітності за Формою №1-курорт, доцільно розрахувати й проаналізувати наступні показники (див. табл. 5.1). Результати подати у вигляді табл. 5.2.

За результатами проведеного аналізу необхідно зробити висновки щодо обсягів наданих санаторно-курортним (оздоровчим) закладом послуг, побудувати графіки динаміки загальної кількості оздоровлених осіб і кількості наданих ліжко-днів за три роки.

Також важливими показниками, що відображають попит на послуги санаторно-курортного (оздоровчого) закладу, є кількість фактично наданих ліжко-днів і кількість ліжко-днів на 1 оздоровленого, тобто тривалість оздоровлення у закладі. Тому необхідно визначити, як за аналізований період змінилися ці показники (див. табл. 5.3). Результати аналізу проілюструвати графічно. Зробити висновки щодо динаміки фактично наданих ліжко-днів.

Таблиця 5.1 – Основні показники обсягу наданих послуг санаторно-курортного (оздоровчого) закладу

Показник	Умовне позначення	Формула для розрахунку	Од. виміру
Кількість розгорнутих місць:	<i>М</i>		<i>місць</i>
стаціонарних:			
- цілорічних	<i>М ціл</i>	<i>P2.p.01.zp.1</i>	<i>місць</i>
- у місяць максимального розгортання	<i>М max</i>	<i>P2.p.01.zp.2</i>	<i>місць</i>
амбулаторних	<i>М амб</i>	<i>P2.p.01.zp.3</i>	<i>місць</i>
Кількість фактично проведених ліжко-днів (людино-днів) оздоровлених протягом тривалого часу і одного-двох днів	<i>Л-Д</i>	<i>P2.p.01.zp.4</i>	<i>ліжко-днів</i>
Кількість оздоровлених закладом осіб, у тому числі за віковими категоріями:	<i>ОЗД</i>	<i>P3.p.01.zp.1</i>	<i>осіб</i>
діти (0-14 років)	<i>ОЗД 0-14р</i>	<i>P3.p.01.zp.1</i>	<i>осіб</i>
діти (15-17 років)	<i>ОЗД 15-17р</i>	<i>P3.p.01.zp.1</i>	<i>осіб</i>
у тому числі за терміном перебування:			
3 дні і більше	<i>t > 3 дні</i>	<i>P3.p.01.zp.1</i>	<i>осіб</i>
1-2 дні	<i>t 1-2 дні</i>	<i>P3.p.02.zp.1</i>	<i>осіб</i>
у тому числі за типом оздоровлення:			
за курсівками	<i>ОЗД курс</i>	<i>P3.p.03.zp.1</i>	<i>осіб</i>
на амбулаторних місцях	<i>ОЗД амб</i>	<i>P3.p.04.zp.1</i>	<i>осіб</i>
Кількість оздоровлених закладом іноземців	<i>ОЗД ін</i>	<i>P4.p.01.zp.1</i>	<i>осіб</i>
Кількість фактично проведених іноземцями ліжко-днів (людино-днів)	<i>Л-Д ін</i>	<i>P4.p.01.zp.2</i>	<i>ліжко-днів</i>
Обсяг наданих послуг (сума продажно́ї вартості всіх путівок (курсівок))	<i>Vпосл</i>	<i>P.5.p.01.zp.1</i>	<i>тис. грн.</i>
Фактичні витрати на один ліжко-день (людино-день) у середньому за рік	<i>Витр</i>	<i>P.5.p.02.zp.1</i>	<i>тис. грн.</i>
Середньооблікова кількість працівників	<i>Прац</i>	<i>P.7.p.13.zp.1</i>	<i>осіб</i>

Таблиця 5.2 – Динаміка основних показників обсягу наданих послуг санаторно-курортного (оздоровчого) закладу

Показники	Роки			Абсолютний приріст		
	t1	t2	t3	ланцюговий	базисний	
1	2	3	4	5	6	7
Кількість розгорнутих місць:						
...						
Середньооблікова кількість працівників						

Продовження табл. 5.2

Темп зростання		Темп приросту		Абс. значення 1% приросту	Середній рівень ряду	Середній темп зростання
ланцюговий	базисний	ланцюговий	базисний			
8	9	10	11	12	13	14

Таблиця 5.3 – Динаміка кількості фактично наданих ліжко-днів

Показники	Кількість ліжко-днів					
	t1		t2		t3	
	всього	на 1 оздоровленого	всього	на 1 оздоровленого	всього	на 1 оздоровленого
Кількість фактично наданих ліжко-днів усього у тому числі:						
іноземним громадянам						

3) Протягом трьох років змінювалась структура оздоровлених санаторно-курортним закладом осіб, яку слід проаналізувати за допомогою табл. 5.4.

Таблиця 5.4 – Структура осіб, оздоровлених закладом

Назва показника	Усього оздоровлених		у тому числі				У тому числі			
			громадяни України		іноземні громадяни		діти (0-14 років)		діти (15-17 років)	
	осіб	%	осіб	%	осіб	%	осіб	%	осіб	%
<i>Із терміном перебування:</i>										
3 дні і більше										
1-2 дні										
<i>Оздоровлені:</i>										
за курсівками										
на амбулаторних місцях										
у червні-серпні										
Усього										

За результатами проведеного аналізу необхідно зробити висновки щодо структури оздоровлених осіб за терміном перебування, типом оздоровлення, побудувати графіки динаміки і структури оздоровлених осіб. Охарактеризувати найбільші сегменти споживачів послуг санаторно-курортного (оздоровчого) закладу, надати пропозиції щодо перспектив розвитку надання закладом послуг.

Далі слід проаналізувати структуру оздоровлених осіб за віковими категоріями. Отримані результати подати у вигляді табл. 5.5 і проілюструвати графічно. Зробити висновки щодо вікового складу оздоровлених, визначити перспективні сегменти туристів і надати пропозиції щодо необхідності активізації маркетингової діяльності для залучення окремих сегментів споживачів.

Якщо санаторно-курортний (оздоровчий) заклад обслуговував іноземних туристів, слід проаналізувати їх структуру і розподіл за країнами прибуття. Результати аналізу подати у вигляді табл. 5.6 і проілюструвати графічно. Зробити висновки щодо структури оздоровлених іноземних громадян, надати пропозиції щодо перспектив розвитку в'їзного туризму.

Таблиця 5.5 – Розподіл оздоровлених осіб за віковими категоріями

Показники	Роки					
	t1		t2		t3	
	осіб	%	осіб	%	осіб	%
Кількість оздоровлених осіб						
у т.ч. діти (0-14 років)						
діти (15-17 років)						

Таблиця 5.6 – Розподіл іноземних туристів, які тимчасово перебували в Україні на оздоровленні за країнами, з яких вони прибули

Країни, з яких прибули іноземні туристи	Роки					
	t1		t2		t3	
	осіб	%	осіб	%	осіб	%
Країна 1						
...						
Країна n						
Усього		100		100		100

Якщо санаторно-курортний (оздоровчий) заклад обслуговував дітей, слід проаналізувати їх структуру. Результати аналізу подати у вигляді табл. 5.7 і проілюструвати графічно. Зробити висновки щодо структури оздоровлених дітей, надати пропозиції щодо перспектив обслуговування цього сегменту.

Аналогічно можливо проаналізувати структуру і розподіл за регіонам оздоровлених у червні-серпні дітей, оздоровлених у групах цільового призначення та оздоровлених дітей постраждалих внаслідок аварії на ЧАЕС.

4) Важливим показником, що характеризує діяльність санаторно-курортного (оздоровчого) закладу є обсяг наданих послуг у вартісному вимірюванні. Тому особливу увагу слід приділити аналізу фінансових показників. Зробити висновки щодо динаміки і структури доходів, виявити фактори, що впливають на їх зміни і надати оцінку їх впливу. Далі слід проаналізувати динаміку і структуру витрат закладу і зробити висновки щодо їх динаміки і структури.

Таблиця 5.7 – Розподіл оздоровлених дітей за регіонами, з яких вони прибули на оздоровлення

Регіони, з яких прибули діти	Роки					
	t1		t2		t3	
	осіб	%	осіб	%	осіб	%
Усього <i>у тому числі:</i>		100		100		100
АР Крим						
Вінницька обл.						
...						
Чернігівська обл.						
м. Київ						
м. Севастополь						
інші країни						

Проаналізувати динаміку отриманого фінансового результату від звичайної діяльності до оподаткування, зробити висновки щодо прибутковості (збитковості) роботи підприємства.

Таким чином, проведений згідно із запропонованим підходом аналіз дозволить зробити висновки щодо тенденції розвитку закладу, надавши оцінку динаміки загального обсягу і зміни структури наданих послуг, визначити резерви збільшення обсягів реалізації послуг, сформулювати пропозиції щодо підвищення ефективності діяльності закладу, запропонувати можливі заходи, спрямовані на збільшення обсягів реалізації послуг.

Запропонований методичний підхід до аналізу обсягів пропозиції і реалізації послуг туристських підприємств, готельних та санаторно-курортних (оздоровчих) закладів за рахунок проведення структурно-динамічного аналізу на базі даних статистичної звітності дає можливість системного проведення зазначеного тематичного аналізу діяльності підприємств сфери туризму та визначення перспективних напрямків активізації їх діяльності.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА:

А. Нормативно-правові акти:

1. Положення (стандарты) бухгалтерського обліку України
2. Роз'яснення щодо заповнення державного статистичного спостереження за формою №1 – готель (річна) “Звіт про роботу готелю”
3. Інструкція щодо заповнення форми державної статистичної звітності № 1-ТУР№182/2622 от 19.03.1998 р.
4. Інструкція щодо заповнення державного статистичного спостереження за формою №1 послуги, річна, “Звіт про обсяги реалізованих послуг” №811/9410 від 02.07.2004 р.
5. Інструкція щодо складання державного статистичного спостереження за формою №11-ОЗ “Звіт про наявність та рух основних засобів, амортизацію(знос)”, №712/8033 від 13.08.2003 р.
6. Інструкція щодо заповнення форм державної статистичної звітності про використання робочого часу, №74/4295 від 08.02.2000 р.
7. Роз'яснення щодо складання статистичної звітності за формами №1-ПВ термінова, місячна, №1-ПВ, термінова-квартальна “Звіт з праці”

Б. Основна навчальна література:

1. Доля В.Т. Экономический анализ: теория и практические методики: Уч. пособие. – К.: Кондор, 2003. – 208 с.
2. Костюк В.О. Техніко-економічний аналіз діяльності підприємств місько-го господарства: Навч. посібник. – Х.: ХДАМГ, 2002. – 162 с.
3. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посібник. – К.: Знання, 2005. – 662 с.
4. Соболева Е.А., Соболев И.И. Финансово-экономический анализ деятельности туристской фирмы: Учебно-методическое пособие. – М.: Финансы и статистика, 2002. – 128 с.

В. Додаткова література:

1. Гинзбург А.И. Экономический анализ. – СПб.: Питер, 2005. – 176 с.
2. Замедлина Е.А., Козырева О.Н. Экономика отрасли: туризм: Уч. пособие. – М.: Альфа-М: ИНФРА-М, - 2007. – 205 с.
3. Канке А.А., Кошечая И.П. Анализ финансово-хозяйственной деятельности предприятия: Уч. пособие. – М.: Форум: ИНФРА-М, 2004. – 288 с.
4. Коган Т.Л., Бабуцкий П.Я. Экономика, организация и планирование гостиничного хозяйства. – К.: Вища школа, 1980. – 230 с.
5. Кононенко О. Анализ финансовой отчетности. – Х.: Фактор, 2005.– 156 с.
6. Навчально-методичний посібник до самостійного вивчення дисципліни “Теорія економічного аналізу” (для студентів економічних спеціальностей за напрямом 0501 - “Економіка та підприємництво” та 0502 - “Менеджмент” – Укл.: Мочаліна З.М. – Х.: ХНАМГ, 2004 – 131 с.
7. Ткаченко Т.І., Гаврилюк С.П. Економіка готельного господарства і туризму: Навч. посібник. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005. – 179 с.
8. Чуев И.Н., Чечевицына Л.Н. Анализ финансово-хозяйственной деятельности: Учебник. – М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К», 2004. – 352 с.

Навчальне видання

Методичні вказівки
до самостійної роботи
з курсу
“Аналіз діяльності підприємств туризму”
(для студентів 4 курсу денної та 5 курсу заочної форм навчання
напряму підготовки 6.140103 (6.020107) “Туризм”)

Укладач **Андренко** Ірина Борисівна

Відповідальний за випуск *І. М. Писаревський*

Редактор *С. В. Тимошук*

Комп’ютерний набір: *І. Б. Андренко*

Комп’ютерне верстання: *К. А. Алексанян*

План 2011, поз. 469 М.

Підп. до друку 15.02.2011 р.

Друк на ризографі.

Зам. № _____

Формат 60x84/16

Ум. друк. арк. 1,8

Тираж 50 пр.

Видавець і виготовлювач:

Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua

Свідоцтво суб’єкта видавничої справи:

ДК № 4064 від 12.05.2011 р.